

Konstruktion af "perkerdansk" og danskhed i online debatter om multietnisk ungdomsstil.

Quist, Pia

Published in:
Danske Talesprog

Publication date:
2015

Document version
Peer-review version

Document license:
[Ikke-specificeret](#)

Citation for published version (APA):
Quist, P. (2015). Konstruktion af "perkerdansk" og danskhed i online debatter om multietnisk ungdomsstil. *Danske Talesprog*, 15, 173-192.

Konstruktion af ”perkerdansk” og danskhed i online debatter om multietnisk ungdomsstil

AF PIA QUIST

Denne artikel præsenterer en analyse af 141 online kommentarer til en debat der efterfulgte en avisartikel med titlen ”Har De talt ”perker-dansk” i dag, unge mand?”. Analysen sammenholdes med europæiske undersøgelser af mediernes fremstillinger af multietnisk ungdomsstil, og det konkluderes at også i Danmark reproducerer mediefremstillingerne og debatterne sprogideologier om et ’rent’ og ’korrekt’ sprog som ikke bør blandes med fremmede elementer. Debatten lægger sig også i et parallelt spor til den generelle debat om indvandrere og danskhed.

Indledning

Siden begyndelsen af 2000-tallet har journalister med jævne mellemrum interesseret sig for forskernes undersøgelser af unges sprog i flersprogede, multietniske bykvarterer. De unges sprog er blevet præsenteret og debatteret i aviser, radio og tv, ofte med andre vinkler og pointer end hvad var forskerens hensigt. I denne artikel præsenteres en analyse af en online debat der udspandt sig i kølvandet på avisartiklen ”Har De talt ”perker-dansk” i dag, unge mand”, bragt i Berlingske den 17. oktober 2012¹. Analysen baserer sig på 141 kommentarer fra fire forskellige online medier hvor debattørerne udtrykker deres overvejende negative holdninger til de unges sprog. På baggrund af debatindlæggene kan der udledes tre prototypiske holdninger som går igen i forskellige former: (1) Der findes ét korrekt dansk, og multietnisk ungdomsstil er ikke en

¹ <http://www.b.dk/nationalt/har-de-talt-perker-dansk-i-dag-unge-mand>

del deraf. (2) Dansk er i fare for at bukke under for fremmed påvirkning. (3) Det går generelt værre og værre for det danske sprog, og Dansk Sprognævn, lærere m.fl. gør for lidt ved det.

Tilsammen viser debatkommentarerne holdninger til variation, det flersprogede samfund, og til hvad der opfattes som 'dansk' og 'legitime brugere af dansk'.

Lidt om terminologi

I en artikel i Danske Talesprog i 2000 præsenteredes den første danske sociolingvistiske undersøgelse af det forfatteren forsøgsvis kaldte for multietnolekt (Quist 2000). Termen multietnolekt blev foreslået for at signalere fænomenets slægtskab med andre 'lekter' (fx sociolekt), og for at understrege den multietniske sammenhæng (og ikke blot 'etniske' som i termen etnolekt). At termen ikke var perfekt, blev der også dengang reflekteret over: "Man må holde sig for øje at valg af en ny term kan have negative, sprogpoltiske konsekvenser hvis den i offentligheden bliver opfattet meget negativt – og her er 'multietnisk' muligvis allerede et stigmatiseret og negativt ladet ord" (Quist 2000: 189). I årene efter er termen multietnolekt da også blevet både kritiseret, diskuteret og anvendt af sprogforskere (fx Madsen 2008; Svendsen & Røyne-land 2008; Wiese 2011). Herhjemme er alternative termer blevet foreslået: 'senmoderne urban ungdomsstil' for at undgå at fremhæve etnicitet som faktor for sprogbrugen (Madsen 2008), 'polysprog' og 'polysprogning' for at henvise til et bestemt sprogsyn som gør op med den ideologiske konstruktion af sprog og 'lekter' som afgrænselige størrelser (Jørgensen & Møller 2008), og senest har flere forsøgt sig med den mere emiske term 'gadesprog' (Pharao et al. 2014). Valget af label hænger sammen med forskellige sprogsyn og tilgange til det studerede fænomen (Quist 2008; Svendsen & Quist 2010), men flere har også peget på at blot det at bruge et ord, at kalde de unges sprogbrug for noget, i sig selv skaber og knytter bestemte forestillinger til de omtalte sprogudøvere (Milani 2010; Androutsopoulos & Lauer 2013).

Selvom det er uklart hvilken rolle termen multietnolekt har spillet, er der ikke tvivl om at den i 2000 udtrykte bekymring for en negativ stigmatisering i offentligheden af unges sprog i flersprogede bykvarterer, er blevet bekræftet. Journalister har enkelte gange brugt termen multietnolekt, men langt oftere er det – velsagtens mere hårdtslående og sensationelle ord som – perkerdansk og araberslang der er fyldt i overskrifterne. Således også i den artikel som danner baggrund for debatten der skal analyseres her. Journalisten skriver: ”’Perkerdansk’ kalder nogen sprogenre. Andre taler om ’araberslang’ eller ’dönerdansk’. Sprogforskerne foretrækker dog betegnelsen ’etnolekt’”.

Selvom avisartiklen benytter termerne perkerdansk, araberslang og araberdansk, vil jeg helst undgå at bruge dem i analysen nedenfor – andet end som citat. I denne artikels sammenhæng har jeg desuden valgt at vige uden om multietnolekt-betegnelsen da ærindet her (i modsætning til i Quist 2000) hverken er strukturalistisk eller dialektologisk. Jeg mener ikke at der findes nogen bedste term, kun termer der er mere vellykkede og mindre belastende end andre. Det afhænger af sammenhæng og formål. I resten af nærværende artikel har jeg valgt at benytte en term der signalerer at det avisartiklen sætter fokus på, er *unges sprog*. Der er lagt vægt på de leksikalske indlån fra arabisk og tyrkisk, hvorfor jeg kalder det en *stil*. Dvs. jeg benytter ’multietnisk ungdomsstil’ om den samling af sproglige træk – forestillet eller reel – som debattørerne i de analyserede online debatter fremsætter holdninger til.

Europæiske debatter om multietnisk ungdomsstil

Det er ikke overraskende at detaljer og forbehold reduceres væsentligt når forskernes resultater formidles i medierne, og det er også tydeligt at der skabes og reproduceres forestillinger og stereotyper når multietnisk ungdomsstil ’vinkles’ af journalister. Ikke sjældent sker det på måder som forskerne ikke kan genkende eller slutte op om; fx som her med overskriften fra BT 22. juli 2013: ”Araber-slang invaderer sproget” fulgt af underrubrikken: ”Perkerdansk’ bliver mere og mere etableret. Ord som ’wallah’ og ’yalla’ er nu under observation hos Dansk Sprog-

nævn”. Ordene ’araber’, ’invaderer’ og ’perker’ sat i sammenhæng på denne måde er dybt problematisk og sætter spørgsmålstegn ved forskerens rolle og muligheder i forhold til mediernes diskursive reproduktioner af etniske fordomme og stereotyper.

Til trods for at medieopmærksomheden har været stor, findes der (så vidt jeg har kunnet finde frem til) ingen analyser af danske mediers behandling af multietnisk ungdomsstil og de debatter der som regel følger efter en mediefremstilling. Til gengæld foreligger der enkelte analyser af tilsvarende medieomtaler fra Sverige, Tyskland, Storbritannien og Norge.

Stroud (2004) viser hvordan rinkebysvensk² i svenske medier fremstilles som et eksotisk og uautentisk sprog med negative effekter på det svenske sprog. Han anvender Bourdieus teoriapparat til at illustrere hvordan rinkebysvensk i medierne bliver til den definerende yderside af det der opfattes som ægte svensk sprog og identitet (Stroud 2004: 208). Han konkluderer blandt andet at på trods af gode intentioner fra både journalister og eksperter side – om at anerkende den sproglige mangfoldighed i Sverige – så reproducerer medierne en norm om et homogent svensk sprog og en homogen svensk kultur, hvilket ifølge Stroud fletter sig ind i ”the larger socio-political picture about the maintenance and reinforcement of privilege through the reproduction of the speech community and its borders” (Stroud 2004: 208).

Som vi skal se i analysen nedenfor findes samme dynamik i den danske debat. I debattørernes ytringer er det genkommende at fremstille multietnisk ungdomsstil, og ikke mindst dets brugere, i opposition til det etablerede, til normen. Milani (2010) bygger videre på Strouds analyse i en gennemgang af en debat om *blattesvensk* (mere eller mindre parallel term til *perkerdansk*) som udspandt sig i svenske aviser i 2006. Milani peger dog på et tilsyneladende skift i mediernes diskurser, som

² Rinkebysvensk var Kotsinas’ (fx 1998) betegnelse for den varietet hun beskrev i den stokholmske forstand Rinkeby. (Efter hendes eget udsagn var det et ord de unge selv benyttede. Kotsinas talte om rinkebysvensk i de svenske medier, og ordet blev kendt af de fleste svenskere i 1990’erne; Bijvoet & Fraurud 2010).

afspejles i at navnet rinkebysvensk erstattes af den langt mere stigmatiserende term blattesvensk:

We are moving away from *rinkebysvenska*, a linguistic construct strongly rooted in conceptions of a bounded ethnic community and geographical locale. In its place, we are being offered a linguistic hodgepodge deprived of any right to be called a variety. (Milani 2010: 133).

Dette skift i omtalen af de unges sprog hænger sammen med ændret syn på sprogbrugerne. Blattesvensk er nemlig, ifølge Milani, i mediediskurser tæt forbundet med den fremkommende stereotyp 'den problematiske unge mand med indvandrerbaggrund' (Milani 2010: 133; Milani & Jonsson 2012).

Svendsen (2014) gennemgår i en artikel mediedebatter om såkaldt *kebabnorsk* i Norge (se også Svendsen og Marzo 2015). Også Svendsen finder at de unges "språklige praksis fremstilles i debatten som "dårlig norsk", avvikende og uforståelig, og settes opp mot en forestilling om et "standardisert" eller "rent" norsk språk". Hun viser endvidere at kebabnorsk kobles til sociale problemer, arbejdsmarkeds- og uddannelsesproblemer. Ligesom hun, parallelt med konklusionen i nærværende artikel, slutter at kebabnorskdebatten tegner grænserne for hvad der opfattes som inkluderet i "norsk" og hvad der ligger udenfor.

En lignende konklusion kommer Wiese frem til i en analyse af en voldsom debat om *Kiezdeutsch* som udspillede sig i Tyskland i 2012 efter udgivelsen af Wieses monografi der netop bærer titlen "Kiezdeutsch" (Wiese 2012; Wiese 2014). Termen Kiezdeutsch er en sammensætning af det tyrkiske *kiez* og det tyske *deutsch* og kan oversættes til noget i retning af 'kvarterstysk' ('neighbourhood German'). Den intense mediedebat skabte, som hun skriver, "a wealth of data on attitudes, towards linguistic variation, multiethnic speech communities, and the question of who is a legitimate speaker of a German dialect" (Wiese 2014). Wieses hovedpointe er at mediernes fremstillinger af kiezdeutsch og debattørernes (ofte racistiske) holdningstilkendegivelser

i høj grad konstruerer dets modsætning, standardtysk, eller "Hochdeutsch": "Kiezdeutsch is constructed as everything that 'Hochdeutsch' and its dialects are not" (Wiese 2014).

Wiese argumenterer i sin bog (2012) for at Kiezdeutsch er en tysk dialekt, hvilket hun har måttet begrunde og forsvare i talrige tyske medieindslag. Androutsopoulos & Lauer (2013) analyserer også Kiezdeutschdebatten, men drejer deres konklusioner i en lidt anden retning idet de peger på forskerens rolle (det vil altså i det konkrete tilfælde sige Wiese) som medkonstruktør af mediernes diskurser om de unges sprog: "Im Fall 'Kiezdeutsch' sind Sprachwissenschaftler nicht nur Beobachter, sondern gleichzeitig aktive Akteure in medialen Metasprachdiskursen" (s. 90). Når forskeren 'medkonstruerer', skyldes det ikke mindst, ifølge Androutsopoulos & Lauer, forskerens brug af 'labels' for sprogpraksisser. En label som Kiezdeutsch objektgør dynamiske sproglige praksisser og skaber en forestilling om et afgrænset sprog som gør det umiddelbart muligt at opstille oppositioner som Kiezdeutsch versus Hochdeutsch. Samme indvending vil man uden tvivl også kunne rette mod introduktionen af multietnolekt (Quist 2000), perkerdansk (Jørgensen & Kristiansen 1998), araberslang (Christensen 2003) og gadesprog (Pharao et al. 2014) i den danske debat.

Også Kerswill (2014) tager fat i en label, nemlig *Jafaican*, som han undersøger fremkomsten og brugen af i britiske medier. Jafaican er en folkelig betegnelse for multietnisk ungdomsstil (som Cheshire et al. 2011 også kalder *Multicultural London English*). Kerswill finder i de britiske medier bl.a. en gennemgående "trusselsdiskurs" i beskrivelsen af Jafaican. Jafaican ses som en trussel mod liberale værdier som kønsligestilling og respekt for seksuelle minoriteter, men også som en trussel mod hvad der opfattes som 'ægte' og 'autentisk' London-engelsk, *cockney*. Som vi skal se i analysen nedenfor, er det også en dominerende forestilling i den danske debat at 'dönerdansk' er en trussel mod korrekt, autentisk dansk sprog og mod danske værdier.

Data

Siden år 2000 er multietnisk ungdomsstil med jævne mellemrum blevet omtalt i aviser og radio- og tv-programmer. I Quist (u.ugv.) skitseres en genkommende struktur som journalister, næsten uden undtagelse, følger når de skriver om multietnisk ungdomsstil. Omtalerne indeholder stort set altid følgende fire punkter i rækkefølge – her gengivet med eksempler fra den indledningsvis omtalte artikel i Berlingske 17. oktober 2012:

1. Først en indledning der understreger det nye ved fænomenet.
2. Dernæst gives et eksempel. Typisk en konstrueret sætning med ord fra tyrkisk og arabisk, fx ”Wallah billa, du skylder mig para, habibi”.
3. Eksemplet følges af en slags situationsrapport, fx ”I storbyerne er det danske sprog i rivende udvikling”.
4. Derpå interviewes forskellige eksperter om fænomenets betydning for dansk sprog; en forsker bedes typisk om at tage stilling til hvorvidt der er tale om et problem, er der grund til bekymring eller ej? Almindeligvis svarer forskeren at der ingen grund er til bekymring.

Denne opbygning af indslag om multietnisk ungdomsstil er anvendt i artikler i stort set alle større danske dagblade (bl.a. BT, Politiken, Information, JP og Berlingske), i radioprogrammer (bl.a. Radioavisen) og på tv (Deadline, Aftenshowet og Go’aften Danmark). Artiklen i Berlingske fra 2012 er i den skematiske opbygning dermed repræsentativ for de medieomtaler der har været i Danmark af multietnisk ungdomsstil. I sin fremstilling var den hverken mere eller mindre provokerende end andre fremstillinger, hvorfor den efterfølgende debat formentlig heller ikke adskiller sig væsentligt fra tilsvarende debatter efter lignende medieindslag.

Samme dag som artiklen ”Har de talt ”döner-dansk” i dag, unge mand?” blev bragt i Berlingskes trykte udgave, blev den lagt på b.dk’s hjemmeside hvor det var muligt at bedømme og kommentere artiklen i

Tabel 1: Afstemning på b.dk's hjemmeside 17. oktober 2012

DIN REAKTION	
13 %	Jubler
10 %	Smiler
5 %	Keder mig
9 %	Er ked af det
64 %	Raser
461 har stemt	

kommentarfelter neden under selve avisteksten. Artiklen på hjemmesiden var den samme som i avisen, men ”döner-dansk” i overskriften blev udskiftet med ”perker-dansk”. På hjemmesiden blev der også indsat en afstemningsfunktion hvor læserne kunne tilkendegive hvordan de oplevede artiklen ved at vælge mellem de alternativer der ses i Tabel 1.

Den lille afstemning giver en indikation af læsernes reaktioner som overvejende negative, i hvert fald reaktionen fra de læsere som valgte at stemme. Den overvejende negative indfaldsvinkel genfindes i de skriftlige kommentarer der følger efter artiklen. På Berlingskes hjemmeside fulgte 17 kommentarer. Artiklen blev også bragt på Jydske Vestkystens hjemmeside samme dag³. Her fulgte 40 online kommentarer. Debatsiden www.180grader.dk bragte – også samme dag – et link til artiklen på Berlingskes hjemmeside. Her fulgte en aktiv debat med 79 kommentarer. En lidt kortere debat med 5 kommentarer fulgte på hjemmesiden www.islamiC.dk.

Tabel 2: Oversigt over online debatindlæg

Berlingske	17	kommentarer
Jydske Vestkysten	40	kommentarer
180 grader	79	kommentarer
IslamiC.dk	5	kommentarer
I alt	141	kommentarer

³ Berlingske Media deler artikler med Jydske Vestkysten og andre regionalaviser. ”Har de talt ”döner-dansk” i dag, unge mand” blev ud over Berlingske bragt i Jydske Vestkysten og Dagbladet Ringkøbing Skjern, men det var kun på b.dk og jv.dk at der fulgte en online debat.

Analyse

Debattens kommentarer kan inddeles i to overordnede kategorier: dem der udtrykker bekymring og/eller negative holdninger til avisartiklens emne, og dem der forholder sig positivt eller leverer modargumenter til de negative kommentarer. Den første gruppe af svar er med 51 kommentarer den dominerende i forhold til den mere positivt stemte gruppe med 18 kommentarer. 31 kommentarer drejer sig om afledte debatter som ikke direkte forholder sig til artiklens sproglige emne. En af de afledte debatter drejede sig om kønsroller og en anden om bankverdens gyldne håndtryk. Disse kan selvsagt ikke meningsfuldt grupperes som overvejende negative eller positive i forhold til artiklens emne og vil heller ikke indgå i analyserne nedenfor. Det er derimod lidt mere broget hvad angår den sidste gruppe af kommentarer som jeg har valgt at kalde 'kommentarer til debat og debatform'. Dem er der 41 af. I denne gruppe er der kommentarer som umiddelbart kan virke umotiverede, men som alligevel forholder sig til avisartiklens emne, fx en læser der blander sig med et enkelt indslag: "Hey jeg knepper jer alle sammen, Inshallah" (180grader.dk)⁴. Denne kommentar relaterer sig på sin vis gennem sit ordvalg til emnet, men det kan ikke afgøres om den er ment som et indlæg for eller imod. En del andre kommentarer i denne gruppe svarer direkte på foregående kommentarer ved for eksempel at skrive "Synes du Birtes kommentar var begavet?" (180grader.dk) eller "I øvrigt gå grammatikken i dit opslag igennem og se hvor mange fejl der er" (jv.dk). Der er mange kommentarer i denne gruppe som retter sig mod sprogfejl i andres kommentarer, fx "Hvis morgen? Mener du "sin morgen"?" (180grader.dk) og "Han tog hans hat og gik hans vej" (180grader.dk). Disse kommentarer tager ikke direkte stilling til multi-etnisk ungdomsstil, men de er interessante fordi artiklen i Berlingske tydeligvis inciterer til kommentarer om de andre debattørers sproglige evner.

I en lidt grov opstilling kan debattens 141 kommentarer inddeles som vist i Tabel 3. For enkelte af kommentarerne kan det uden tvivl dis-

⁴ Alle eksempler er gengivet med samme tegnsætning og stavemåder som i kilden.

Tabel 3. Kommentartyper, i alt 141.

NEGATIVE		POSITIVE	
Det er ikke ordentlig eller korrekt dansk/ Det er ikke dansk	19	Sprog forandrer sig altid	5
'Danskere' må ikke tale som 'dem'	1		
Muslimere/indvandrere/'de' er problemet	6	Indvandrere kan og vil godt tale dansk/integrere sig	2
Det er hæsligt	6	Vi er alle borgere i DK	3
Bekymring/ Sprogets afvikling og undergang	7	Vi taler alle forskelligt	5
Skælder ud på Dansk Sprognævn, Pia Quist, forskere, lærere og/eller andre institutioner	12	Spændende artikel, det er sjovt	3
I alt	51		18
Kommentarer til debat/ debatform		41	
Afledte debatter		31	

kuteres om de skal placeres i den ene eller den anden undergruppe – tabellen er ment som en overordnet indikation af kommentartyper.

”Gebrokkent ghetto-sprog bliver aldrig en del af vort danske sprog – uanset hvad staten siger”

Blandt de overvejende negative kommentarer kan identificeres en streng af indlæg som på den ene eller den anden måde drejer sig om hvad der er 'dansk', hvad der ikke er, og hvem der kan eller ikke kan finde ud af at tale det. Eksempler herpå er: ”Et halvarabisk pøbelsprog kan aldrig være berigende, og det har ikke meget med dansk at gøre” (b.dk), ”Det er en kloakvariant der dækker over, at de er for dumme til at sammensætte et flydende dansk” (b.dk), ”det varer måske ikke længe før dansk er et fremmedsprog” (jv.dk), ”hvad skal vi med perkersprog det har ikke noget med danskhed at gøre” (jv.dk), ”i øvrigt vil muslimer heller ikke lære dansk” (jv.dk).

En anden streng udtrykker en generel bekymring for sprogets udvikling, og hele 12 indlæg retter skytset mod en bestemt institution eller forsker, som i dette eksempel:

Pia Quist så må du på din arbejdsplads ytre dig ved araber-slang, når du finder det befordrende og ”udviklende” for vort sprog/Ville du selv finde det tiltalende, hvis mænd omkring dig sagde: Din f***** l****. Jeg k***** dig i r****/Enkelte gange rabler det, for I såkaldte fagfolk – inkl. din kollega NN (b.dk).

Specielt Dansk Sprognævn må stå for skud: ”DSN er blevet noget soci-alkonstruktivistisk pjat hvor alting er lige godt og man bare observerer og giver køb på værdierne, mens man hæver sin løn” (180grader.dk), og ”Så er nævnet i min optik en inderligt ligegyldig vindbøjtel” (180grader.dk).

Flere af indlæggenes måder at omtale multietnisk ungdomsstil på viser at mange af debattørerne opfatter det som voldsomt krænkende sprog med mange skældsord (”Din f***** l****. Jeg k***** dig i r****”). De eksempler debattørerne giver, indeholder en del engelske ord: ”fuck”, ”whatever-shit-fuck” (180grader.dk), ”Fuck, je ku knep en burger” (180grader.dk). Det er i det hele taget stort set kun *ord* der indrages som eksempler på multietnisk ungdomsstil – bortset fra i tre af indlæggene på IslamiC.dk hvor skribenterne gengiver tj-lyden (fx ”tjefon” – jf. næste afsnit). Da tj-udtalen ikke er nævnt i avisartiklen, kunne det tyde på at debattørerne på IslamC.dk har egne erfaringer og kendskab til denne type sprogbrug. Opfattelsen af multietnisk ungdomsstil som noget der består af bandeord og skældsord, tyder omvendt på at debattørerne på b.dk, jv.dk og 180grader har en anden forestilling om sprogstilen end de i avisartiklen citerede eksperter har – en forestilling der øjensynligt ikke baserer sig på egne erfaringer med sprogstilen. Der gives nemlig ikke i avisartiklen eksempler på stilen omfatter bandeord og skældsord.

Der er endvidere blandt de negativt indstillede kommentarer en håndfuld indlæg som tematiserer sproget i forhold til arbejde og uddannelse: ”Derudover er der et problem med at finde arbejde, hvis du ikke taler ordentlig” (b.dk). Et par stykker nævner at de ikke ville ansætte en person med sådan et sprog: ”Hvis jeg var arbejdsgiver, kunne jeg ikke drømme om at ansætte et ungt menneske, der talte ”araberdansk”” (b.dk). Enkelte kommer ind på sproget i skolen: ”det er da slemt, hvis også danskere skal have ekstra undervisning for at lære at snakke rigtig dansk i stedet for det volapyk de andre går og lukker ud !!” (jv.dk).

”I vores daglige sprog bruger vi da mange udenlandske ord i forvejen”

Det er kun 18 af de 141 kommentarer der udtrykker sig entydigt positivt i forhold til multietnisk ungdomsstil, og hovedparten af dem er svar rettet mod de negative kommentarspor (mere end svar til artiklen som sådan), fx:

Pisk da lige en stemning op, kære medborgere [...] I vores daglige sprog bruger vi da mange udenlandske ord i forvejen, både tyske engelske og franske ord. HerreGud da, sikke noget, at hidse sig op over! (jv.dk).

Britterne tænkte sikkert det samme om vikingernes sprog (det danske sprog!), da de holdt deres indtog i det engelske sprog for 1000 år siden[...] Så husk lige: dansk er også pøbelsprog, afvikling og nedbrydning af et andet sprog :-) (b.dk).

På hjemmesiden IslamiC.dk⁵ lagde en debattør den 18. oktober 2012 et link til Berlingskes artikel sammen med en opfordring til sidens brugere om at debattere emnet. Debattøren udtrykte bekymring over sproget i Danmark generelt:

⁵ Et debatforum med hovedsageligt aktive muslimer og etniske minoriteter. Sitet er sidenhen lukket.

Hvordan kan det være en berigelse af det danske sprog? Som jeg ser det, er rigtig mange blevet dårligere og dårligere til at tale dansk. Specielt danskere, og her tænker jeg ikke kun på unge, der påvirkes af det miljø de færdes i. Men nyhedsoplæsere, medierne, og den almene dansker derhjemme i stuen [...] Eller... Hvad tænker I omkring det? Er araberdansk det nye "dansk"? Vil det blive mere udbredt? (IslamiC.dk).

Fire svarede på indlægget. Den ene lægger sig på linje med den skeptiske tilgang: "jeg har ikke lyst til at min søn vokser op med at lære "wallah billah du skylder mig para", en sætning på syv ord hvor kun tre er danske" (IslamiC.dk). Tre andre indlæg på IslamiC.dk er mere positive og giver blandt andet udtryk for at de synes det er sjovt, fx:

"Hehe, du tager mig tilbage til min barndom. Det var dog ikke mig, der gik rundt og sagde det :-D. Shuff lige den der gøt, var et populært ordvalg i min gård. Eller "på koranen det gør"" (IslamiC.dk). I en kommentar tilføjes det at der er "en del "rigtige" danskere, som taler med accent", og debattøren giver et eksempel på hvordan det kan lyde: "Jeg sir tjil dig hvorfor rrrringer ruu nu jeg ser noget på min tjelefon" (IslamiC.dk).

Selvom der kun er tre positive indlæg på IslamiC.dk, markerer de alligevel en interessant forskel i forhold til debatten som helhed idet de er de eneste der beskriver at de synes det er sjovt at høre på. De to skeptiske indlæg på sitet udtrykker den samme generelle bekymring for udviklinger i dansk som også ses i kommentarer på de tre andre sites og skiller sig på den måde ikke ud fra den overordnede korrekthedsdiskurs.

Terminologi og ekspertudtalelser

Den specifikke online debat udspandt sig som en direkte reaktion på (og på opfordring af) Berlingskes artikel. Der er derfor allerede i avisartiklen gennem journalistens vinkling og præsentation af multietnisk ungdomsstil lagt nogle rammer som er med til at definere debatten. Her vil jeg kort komme ind på to forhold som jeg ser som rammesættende for debatten, nemlig brugen af termerne "perkerdansk" og "arabers-

lang”, og brug af ekspertudtalelser fra sprogforskere, herunder artikelforfatteren⁶.

I avisartiklen er ordene ”perkerdansk” og ”araberslang” placeret helt fremme, dels i overskriften, dels i den indledende rubrik. Det er disse ord der signalerer artiklens emne, og de er formentlig ganske styrende for læsernes opfattelse af artiklen som helhed. Selvom begrebet ’etnolekt’ forklares i artiklens andet afsnit, er det ”perkerdansk” og ”araberslang” der benyttes af journalisten i teksten igennem. I debatindlægget er det derfor, ikke overraskende, også ”perkerdansk” og ”araberslang” (og ”araberdansk”) som debattørerne tager fat i. Der er ingen eksempler på ”etnolekt” i kommentarerne, men der er enkelte eksempler på andre betegnelser som ikke er med i avisartiklen, fx ”pizzadansk” og ”ghettosprog”.

Et ordvalg som kombinerer ’dansk’ med ’perker’ og ’araber’, skaber en fortælling om et sprog der ikke kan knyttes til traditionelt dansk sprog og etniske majoritetsdanskere, men som i stedet er forbundet med en bestemt gruppe indvandrere – ’arabere’ og ’perkere’. I debatten er det, som skitseret ovenfor, tydeligt at denne kombination opfattes som problematisk. Multietnisk ungdomsstil behandles i mange af indlæggen som ’ikke-dansk’. Og det ’ikke-danske’ fremstilles som noget der ikke bør være i Danmark, hvorfor multietnisk ungdomsstil bliver symbol på en forestillet trussel mod dansk sprog og kultur – understreget i dette indlæg: ”Et land [...] som accepterer den her beskrevne udvikling, er med sikkerhed på vej til national forarmelse, og udslettelse... Wallah !!” (jv.dk).

Et andet spor som avisartiklen lægger ind i debatten, er dens inddragelse af udtalelser fra eksperter. Medieforskere som har undersøgt journalisters brug af forskere, har vist at forskerinddragelsen ofte bruges til at understøtte en historie som journalisten på forhånd har skitse-

⁶ Her har jeg valgt at fokusere på de to forhold, men der er også andet der influerer på hvilken type debat avisartiklen lægger rammer for, ikke mindst websidernes målgrupper og typiske brugere.

ret (Albæk 2011). Wien (2014) har undersøgt 362 danske journalisters brug af forskere, og konkluderer blandt andet:

[m]ost journalists that use and work with researchers are not experienced science journalists, but relatively inexperienced news journalists. Researchers thus often become sources on a very regular basis. Journalists need researchers as experts, because they provide journalistic products with authority. [Researchers] become contributing experts that provide authority to journalistic products (Wien 2014: 441).

Måden hvorpå de tre eksperter er inddraget i avisartiklen med 1 til 2 citater per person, bekræfter billedet af citaternes funktion som autoritativ rygdækning for journalistens fremstilling. Først bringes to citater af Quist som fortæller at unge opfatter ”araberdansk” som ”ungdomsslang”, at fænomenet er udbredt i storbyerne og at det er ”til gavn for det danske sprog”. Dernæst bringes to citater af formanden for Modersmålssekretariatet Christian Wind Nielsen. Han citeres først for at anerkende de unges sprog som ”udtryk for en sproglig og kulturel fornyelse”, og dernæst for at understrege vigtigheden af at ”unge indvandrere også kan tale et ordentligt dansk”. Til allersidst i artiklen citeres Ole Ravnholdt fra Dansk Sprognævn for at sige om muligheden for at *wallah* kan optages i Retskrivningsordbogen, at ”indtil videre optræder det stort set kun som gengivelse af talesprog, og derfor er det stadig kun marginalt til stede på skrift”.

Det er ganske sandsynligt at forskerne har godkendt deres egne citater, men ikke har set dem i sammenhæng med den samlede artikel. Men det ændrer naturligvis ikke ved at deres udtalelser bidrager til konteksten for debatten. Ved at deltage gives journalisten autoritativ rygdækning i en sammenhæng hvor de tilgængelige og anvendte termer er ”perkerdansk” og ”araberslang”. Som nævnt i forrige afsnit, er der en del af de negativt indstillede debattører som ytrer sig kritisk om forskere og institutioner (Dansk Sprognævn ikke mindst, men også ’staten’). De negative holdninger til multietnisk ungdomsstil kædes i disse indlæg sammen med en frustration over det der opleves som passivitet i

forhold til sprogudviklingen, fx: ”Der er al for meget berøringsangst fra skoler og inst-” (b.dk), ”hvis Dansk Sprognævn beslutter sig for at anerkende nogle af disse ord, mister jeg bestemt den sidste lille smule respekt for nævnet” (180grader.dk), og ”Modersmålselskab og udansk sprognævn?? Er de da gået helt op i limningen. Hvis perkerdansk accepteres, er det totalt farvel til dansk som sprog” (b.dk).

Når forskere udtaler sig som eksperter på et bestemt område i medierne, indtræder de altså i en position som medskabere af de rammer som området kan debatteres indenfor. Som Androutsopoulos & Lauer (2013) påpeger, er forskere ikke kun betragtere på sidelinjen. De er også medskabere af metasprogsdiskurserne, for eksempel ved at bidrage til brugen af bestemte labels der knyttes til bestemte forestillinger om sprog, og til de mennesker der associeres med det.

Jeg vil ikke her tage stilling til om forskere bør medvirke i sådanne medieindslag eller ej, men blot konstatere at deres medvirken har indflydelse på og er med til at lægge spor ind i debatten. Det kan ikke vises direkte, men blandt de 18 modsvar til de negative røster i debatten bruges argumenter om sprogets dynamik og foranderlighed, som er de diskurser sprogforskere typisk forsøger at bringe ind i debatten (jf. fx Stroud 2004). Hvis sprogforskerne valgte at stå uden for formidlingen, ville disse modargumenter måske slet ikke have været til stede.

Konklusion

Analysen af de 141 debatbidrag viser en overvejende negativ indstilling til multietnisk ungdomsstil blandt skribenterne, som i deres online kommentarer udtrykker at: (1) der findes ét korrekt dansk, og multietnisk ungdomsstil er ikke en del deraf, (2) dansk er i fare for at bukke under for fremmed påvirkning, og (3) det går generelt værre og værre for det danske sprog mens Dansk Sprognævn, lærere m.fl. gør for lidt ved det. Dette er helt parallelt med de konklusioner Svendsen (2014) og Svendsen & Marzo (2015) uddrager af deres analyser af de norske mediers omtaler og diskussioner af ’kebabnorsk’.

Den generelle sprogbekymring som kommer til udtryk i en del af de analyserede debatindlæg, adskiller sig ikke væsentligt fra hvad vi kender fra andre debatter om udviklinger i dansk (se analyser f.eks. i Kristiansen 1990 og 2005). Det er på den måde ikke nye overraskende syn på sprog der kommer til udtryk. Forskellen på debatten om multietnisk ungdomsstil og de mere traditionelle debatter om sprogrigtighed i Danmark er at spørgsmål om Danmark, danskere og danskhed bliver direkte tematiseret af debattørerne. Der konstrueres en ideologisk forbindelse mellem ”ordentligt” sprog og dansk identitet. Debatten ridser dermed grænserne op for hvad der ses som ’dansk’ og ’ikke-dansk’, og fuldstændig som Stroud pegede på i sine analyser af mediernes omtale af rinkebysvensk (Stroud 2004), markeres sprogsamfundets ret og vrang. Forestillinger om multietnisk ungdomsstil medskaber ideen om det rene, ordentlige og korrekte danske sprog, og fungerer dermed som sprogsamfundets definerende yderside.

Litteratur

- Androutsopoulos, Jannis & Katharina Lauer 2013. ‚Kiezdeutsch‘ in der Presse: Geschichte und Gebrauch eines neuen Labels im Metasprachdiskurs. Ozil, Seyda et al. (red.): *Jugendbilder: Repräsentationen von Jugend in Medien und Politik* 67-94. Göttingen: V&R Unipress.
- Albæk, Erik 2011: The interaction between experts and journalists in news journalism. *Journalism* 12(3). 335–348.
- Bijvoet, Ellen & Kari Fraurud 2010: ‚Rinkeby Swedish‘ in the mind of the beholder. Studying listener perceptions of language variation in multilingual Stockholm. Quist P. & B.A. Svendsen (red.): *Multilingual Urban Scandinavia. New Linguistic Practices*. Bristol: Multilingual Matters.
- Cheshire, J., P. Kerswill, S. Fox and E. Torgersen 2011. Contact, the feature pool and the speech community: The emergence of Multicultural London English. *Journal of Sociolinguistics* 15(2): 151–196.

- Vedsgaard Christensen, Mette 2003. Etnolekt i Århus Vest. Morfologiske, syntaktiske og pragmatiske træk. *Rapport fra muds* 9. Institut for Nordisk, Aarhus Universitet. 141-151.
- Jørgensen, J. Normann & Tore Kristiansen 1998. Pæredansk eller perkerdansk. Kronik i *Information* 4. februar 1998.
- Jørgensen J. Normann & Janus Spindler Møller 2008. Poly-Lingual Languaging in Peer Group Interaction. *Nordand* 3(2). 39–56.
- Kerswill, Paul 2014. The objectification of ‘Jafaican’: the discorsal embedding of Multicultural London English in the British media. Androutsopoulos, Jannis (ed.): *Mediatization and Sociolinguistic Change*. Berlin: De Gruyter. 428–455.
- Kotsinas, Ulla Britt 1998. Language contact in Rinkeby, an immigrant suburb. In J. Androutsopoulos and A. Scholz (eds.) *Jugensprache langue de jeunes youth language*. Frankfurt am Main: Peter Lang. 125-148.
- Kristiansen, Tore 1990. *Udtalenormering i skolen, skitse af en ideologisk bastion*. København: Gyldendal.
- Kristiansen, Tore 2005. Fald og fortrydelse – en nordmands beretning om danskhed i sproget. Torben Fledelius Knap, Morten Nielsen & Jacob Pinstrup (red.): *Hvad ER så danskhed?* Højbjerg: Forlaget Hovedland, 162–188.
- Madsen, Lian Malai 2008. Senmoderne urbane ungdomssproglige stiltræk og identitetskonstruktion hos tre Taekwondo-kæmpere i København. *Nordand: nordisk tidsskrift for andrespråksforskning* 1. 7–30.
- Milani, Tommaso 2010. What s in a name? Language ideology and social differentiation in a Swedish print-mediated debate. *Journal of Sociolinguistics*, 14(1): 116-142.
- Milani, Tommaso & Richard Jonsson 2012. Who’s Afraid of Rinkeby Swedish? Stylization, Complicity, Resistance. *Journal of Linguistic Anthropology* 22(1). 44–63.
- Pharao, Nicolai, Marie Maegaard, Janus Spindler Møller & Tore Kristiansen 2014. Indexical meanings of [s+] among Copenhagen youth:

- Social perception of a phonetic variant in different prosodic contexts. *Language in Society* 43(1). 1–31.
- Quist, Pia 2000. Ny københavnsk ‘multiethnolekt’. Om sprogbrug blandt unge i sprogligt og kulturelt heterogene miljøer. *Danske Talesprog* 1. 143–212.
- Quist, Pia 2008. Sociolinguistic approaches to multiethnolect: Language variety and stylistic practice. *International Journal of Bilingualism* 12 (1 & 2). 43–61.
- Quist, P. & B. A. Svendsen (eds.) 2010. *Multilingual Urban Scandinavia. New Linguistic Practices*. Bristol: Multilingual Matters.
- Quist, Pia under udgivelse: Representations of multiethnic youth styles in Danish broadcast media. Thøgersen, Mortensen & Couplan (eds.): *Media, Standard Language Ideology and Change*. Novus.
- Svendsen, Bente Ailin 2014. Kebabnorskdebatten. En språkideologisk forhandling om sosial identitet. *Tidsskrift for ungdomsforskning* 1/2014. 33–62.
- Svendsen, Bente Ailin & Unn Røyneland 2008. Multiethnolectal facts and functions in Oslo, Norway. *International Journal of Bilingualism*, 12(1&2). 63–83.
- Svendsen, Bente Ailin & Pia Quist 2010. New linguistic practices in multilingual urban Scandinavia: An introduction. Pia Quist & Bente Ailin Svendsen (eds.): *Multilingual Urban Scandinavia: New Linguistic Practices*. Clevedon: Multilingual Matters. xiii-xxiii.
- Svendsen, Bente A. & Stefania Marzo 2015. A ‘new’ speech style is born. The omnipresence of structure and agency in the life of semi-otic registers in heterogeneous urban spaces. *EuJAL* 3(1). 47-85.
- Stroud, Christopher 2004. Rinkeby Swedish and semilingualism in language ideological debates: A Bourdieuan perspective. *Journal of Sociolinguistics*. 18, 2, 196–214,
- Wien, Charlotte 2014: Commentators on daily news or communicators of scholarly achievements? The role of researchers in Danish news media. *Journalism* 15(4). 427–445.

- Wiese, Heike 2011. so as a focus marker in German. *Linguistics* 49(5). 991–1039.
- Wiese, Heike 2012. *Kiezdeutsch. Ein neuer Dialekt entsteht*. Munich: C. H. Beck.
- Wiese, Heike 2014. Voices of linguistic outrage: standard language constructs and the discourse on new urban dialects. *Working Papers in Urban Language and Literacies* 120. King's College London.

Pia Quist
Lektor, ph.d.
Nordisk Forskningsinstitut
Københavns Universitet
pia.quist@hum.ku.dk